

УДК 378: 796.071.4

ЮРІЙ МОСЕЙЧУК,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
(Україна, Чернівці, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича)*

YURI MOSEICHUK,

*candidate of sciences in physical education and sport, associate professor,
(Ukraine, Chernivtsi, Chernivtsi Yuri Fedkovich National University)*

orcid.org/0000-0002-2457-6552

Психолого-педагогічні засади професійного та особистісного розвитку студентів в процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах

Psycho-Pedagogical Foundations of Professional and Personal Development of Students in the Process of Professional Training in Higher Educational Institutions

У статті проаналізовано психолого-педагогічні підходи науковців до сутності та змісту наукових дефініцій «розвиток» та «особистісний розвиток». На основі проведеного аналізу з'ясовано, що розвиток це основний спосіб існування особистості, який відбувається в діяльності, що підпорядковується системі мотивів, притаманних даній людині. Головна увага зосереджена на аналізі (психологічному, акмеологічному та педагогічному) наукової дефініції «професійний розвиток». На основі узагальнення встановлено, що професійний розвиток передбачає вирішення професійно важливих завдань, коли фахівець опановує необхідний комплекс ділових і моральних якостей. Досліджено основні засади професійного розвитку педагогів що передбачає формування здатності вчителя набувати якості, знання і навички, необхідні для успішної діяльності. У ході теоретико-методичного аналізу висвітлено погляди українських та зарубіжних науковців на сутність і зміст професійного розвитку педагогічних кадрів.

Ключові слова: *розвиток, особистісний розвиток, професійний розвиток, професійних розвиток педагога.*

During the research the existence of an essential interest of pedagogues and psychologists to the problem of personal and professional development of the individual and the formation of professional tops was established. It was found that personal development occurs in the activity that is subject to the system of reasons of this person. From a psychological point of view development is understood as the changes in consciousness and human behavior, which cover the emergence of new motives and interests. So, development is the main way of existence of person. Future specialist during the study in higher educational institutions must develop personal qualities such as wide erudition, strategic thinking, adventurousness, high culture.

The main focus is on the analysis (psychological, pedagogical and acmeological) of scientific definition of «professional development». Psychologists consider professional development as the development of the individual in the process of selecting occupation, vocational education and training and productive performance of professional activities. From a psychological position it was found that the development of a professional is the result of: a systematic improvement, the expansion and reinforcement of the range of its theoretical knowledge; the development of personal qualities; the improving of arsenal of practical skills. The authors of acmeological concepts of professional development prove that the professionalism of the individual is achieved during the formation of professionally important skills, the development of personal and professional qualities, the enriching of moral world, reflective culture, creatitive and innovative potential. In pedagogical context the professional development of the individual is provided by education, training, self-education, pedagogical support, correction, organized socialization. On the basis of researchers' works it was found that a professional development is a process of the resolving of professionally important tasks (cognitive, communicative, moral) when a specialist masters the necessary range of business and moral qualities.

The basic principles of the professional development of pedagogues which aims at the formation of teachers' ability to acquire qualities, knowledge and skills necessary for successful acivity were developed. In the course of theoretical and methodological analysis the views of foreign scholars on the essence and content of the professional development of teachers were highlighted.

Key words: *development, personal development, professional development, professional pedagogue's development.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Однією з найбільш актуальних і складних проблем сучасності є цілеспрямоване підвищення ефективності особистісного та професійного

розвитку особистості під час здобуття освіти у ВНЗ. Без сумніву, це стосується і проблеми створення умов для формування високого рівня культури здоров'я, ефективність якої безпосередньо залежить від рівня розвитку як особистісного так і професійного майбутнього учителя фізичної культури.

Інтерес до проблем особистісного та професійного розвитку, формування вершин професіоналізму існував із моменту виникнення педагогічної науки. Відзначимо, що у працях вітчизняних науковців уже накопичено значний арсенал теоретичних та методичних узагальнень, які висвітлюють різноманітні аспекти цієї проблематики. Однак варто наголосити на тому, що докорінні зміни, які відбулися в системі вищої освіти позначилися на трансформації концептуальних засад розвитку студентів як в особистісному так і в професійному контексті, що зумовлює доцільність переосмислення самої сутності понять «розвиток», «особистісний розвиток» та «професійний розвиток».

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що питання, пов'язані із вивченням психолого-педагогічних підходів до дослідження розвитку перебували в центрі уваги Т. Довгої, Н. Маковецької, А. Маркової, В. Слободчікова та ін. Так, у педагогічному словнику під авторством С. Гончаренка визначено, що розвиток – це «процес формування особистості як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації і виховання. Розвиток особистості відбувається в діяльності, яка керується системою мотивів, притаманних даній особистості. Як передумова й результат розвитку особистості виступають потреби» [1, с. 289].

Встановлено, що теоретичні та практичні аспекти професійного розвитку проаналізовані у публікаціях Г. Данилової, В. Ігнатової, Є. Клімова, Л. Мартинець, С. Пальчевського та ін. Загальні психолого-педагогічні аспекти професійного розвитку педагогічних кадрів досліджували О. Дубасенюк, Л. Мігіна, Л. Пуховська та ін. У процесі дослідження було з'ясована необхідність ґрунтовного аналізу та проведення узагальнення поглядів науковців на особистісний і професійний розвиток майбутніх фахів під час професійної підготовки у ВНЗ.

З'ясовано, що нині існує доволі незначна кількість досліджень, які б пов'язували проблему професійного розвитку вчителів з проблемою управління людськими ресурсами, професійною психологією, неперервним розвитком фахівців інших професій. У нашому баченні цей факт є принциповою перешкодою на шляху до відкриття закономірностей і принципів професійного розвитку учительських кадрів у контексті дослідження процесу формування культури здоров'я. У цьому контексті ми виходили з тих міркувань, що лише на основі семантичного аналізу можна виокремити основні засади, яких будемо дотримуватися готуючи майбутніх учителів до активної здоров'язбережувальної діяльності на основі формування високого рівня культури здоров'я під час стимулювання їхнього особистісного та професійного розвитку. Ці факти були покладені в основу написання статті.

Формулювання цілей статті... У своїй публікації ми, насамперед, прагнули дослідити сутність та проаналізувати зміст наукових дефініцій «розвиток», «особистісний розвиток» та «професійний розвиток». По-друге, у контексті особистісного та професійного розвитку, проаналізувати методичні аспекти професійного розвитку майбутніх педагогів під час навчання у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу... Нині нагальною вимогою часу є безперервний особистісний розвиток, тобто проведення заходів, що сприяють повному розкриттю особистого потенціалу. Розвиток, як доводять В. Слободчіков та Є. Ісаєв [9], передбачає одночасно як мінімум три процеси: становлення, формування, перетворення. У нашому баченні становлення ґрунтується на переході від одного певного стану до іншого – більш високого рівня. Формування базується на поєднанні мети і результату, а перетворення охоплює саморозвиток і зміну основного життєвого вектору. Майбутній фахівець під час навчання у ВНЗ повинен розвинути такі особистісні якості, як широку ерудицію, стратегічне мислення, підприємливість, високу культуру.

Наведемо ще деякі погляди науковців на сутність наукової дефініції «розвиток». Так на основі вивчення публікації Н. Маковецької встановлено, що «в результаті розвитку виникає новий якісний стан об'єкта, що виступає як зміна його складу або структури (тобто виникнення, трансформація або зникнення його елементів або зв'язків)» [5, с. 102]. Доволі креативною, у нашому розумінні, є позиція Т. Довгої, яка доводить, що «оцінкою ступеня розвитку особистості є успіх» [2, с. 77]. Авторка наголошує, що доцільно розрізняти три види успіху: особистісний, професійний і життєвий. Особистісний успіх виражається в досягнутому людиною рівні особистісної зрілості, пов'язаному з відчуттям суб'єктивного та сімейного добробуту; професійний успіх визначається творчою своєрідністю кінцевого результату або продукту діяльності; життєвий успіх може асоціюватися з оптимальним поєднанням особистісного чи професійного успіху.

Встановлено, що з психологічної позиції А. Маркова [6] під розвитком розуміє процес змін у свідомості та поведінці індивіда, що охоплюють якісні перебудови в психічних процесах і їх взаємозв'язках, появу нових мотивів і інтересів та сприяють набуттю нових психічних властивостей. Тобто, можемо констатувати, що розвиток це основний спосіб існування особистості, що не обмежене

певними відрізками часу. Він активно здійснюється на всіх етапах життєвого шляху особистості. Науковці психологи одноставні у тому, що із зростанням рівня соціальної зрілості зростає її здатність до подальшого особистісного розвитку.

Таким чином, проведений аналіз та зіставлення наведених вище думок фахівців дав нам можливість констатувати певну схожість у представлених визначеннях сутності розвитку. У найбільш узагальненому баченні можемо стверджувати, що розвиток доцільно розглядати у якості безперервного процесу, що веде до вагомих особистісних змін. У тому випадку, коли розвиток особистості позитивний – зміни будуть позитивного характеру, у випадку, коли йде особистісна деградація очікуються негативні зміни.

Проаналізуємо зміст наукової дефініції – «професійний розвиток». Зокрема, було встановлено, що з етимологічної точки зору «професійний розвиток» має латинське походження (від. лат. *profiteor* – «оголошую своєю справою»). У широкому сенсі він відображає становлення особистості в її професійній діяльності. Наукова дефініція «професійний розвиток» належить до міждисциплінарних понять. Тому варто проаналізувати цю наукову категорію у психолого-педагогічному та акмеологічному контексті.

Зокрема, як доводить Є. Клімов, з психологічної точки зору розвиток професіонала відбувається в результаті систематичного вдосконалення, розширення та підкріплення спектра знань; розвитку особистісних якостей, необхідних для засвоєння нових професійних знань, навичок і умінь. Під професійним розвитком особистості Є. Зеєр розглядає розвиток особистості в процесі вибору професії, професійної освіти та підготовки, а також продуктивного виконання професійної діяльності. Тобто, у психологічному контексті розвиток має охоплювати такі характеристики, як формування професійної спрямованості, компетентності, соціально значущі та професійно важливі якості, готовність до постійного професійного зростання, пошук оптимальних прийомів якісного і творчого виконання діяльності відповідно до індивідуально-психологічних особливостей людини.

Доволі цікаві погляди на проблему професійного розвитку особистості представлено в акмеологічних дослідженнях. Зокрема, українські (Г. Данилова, С. Пальчевський та ін.) та російські (А. Деркач, Н. Кузьміна, А. Реан, А. Фонарьов) автори акмеологічної концепції професійного розвитку доводять, що професіоналізм особистості досягається в процесі формування професійно важливих здібностей, розвитку особистісно-ділових якостей, збагачення її професійного і морального світу, рефлексивної культури, творчого та інноваційного потенціалу, мотивації досягнень, розкриття творчого потенціалу і наявності сильної і адекватної мотивації. Акмеологи відзначають, що, навіть досягнувши високого рівня професіоналізму, фахівці не перестають розвиватися та вдосконалюють свій професіоналізм.

У статті Л. Мартинець задекларовано, що з педагогічної точки зору, професійний розвиток – це «процес закономірної зміни, що включає кількісні та якісні перетворення в професійній діяльності в контексті життєвого розвитку» [7, с. 109]. У баченні авторки професійний розвиток охоплює професійний вибір, лінію побудови кар'єри, наявність професійних досягнень, задоволеність від процесу та результатів праці, зміну або стабільність робочого місця, професії. Тобто, педагогічну сутність професійного розвитку можна визначити як безперервний процес накопичення і прояву «потенційного» в особистості, що сприяє розширенню і поглибленню її зв'язків із навколишнім світом, суспільством, іншими людьми, самим собою, і забезпечений спадковими, психологічними, соціальними і педагогічними факторами. Шлях професійного розвитку особистості забезпечується вихованням, навчанням, освітою, самоосвітою, педагогічною підтримкою, супроводом, корекцією, організованою соціалізацією.

Зупинимось на короткому аналізі наукових позицій на професійний розвиток, які декларують іноземні фахівці. Так, американський дослідник М. Фуллан (M. Fullan) [10] вважає що професійний розвиток фахівця перебуває у прямій залежності від моральних потреб і цінностей. Тобто, у широкому сенсі наукова дефініція «професійний розвиток» відображає розвиток людини в її професійній ролі. У баченні болгарської дослідниці Д. Левтерової [4], професійний розвиток передбачає досягнення особою професійної кар'єри, яка базується на накопиченні позитивних матеріальних і психологічних результатів, що виникають у зв'язку з реалізацією професійної діяльності й досвіду. Авторка переконана у тому, що професійний розвиток є багатовимірною конструкцією, яка залежить від професійних характеристик і професійної позиції [4, с. 50–51].

Представимо бачення науковців на характеристику професійного розвитку учителя. Насамперед констатуємо, що ми поділяємо позицію Л. Пуховської у тому, що професійний розвиток вчителів є зоною виклику і посиленого науково-практичного інтересу з боку теоретиків та практиків освіти. Зокрема науковець переконана у тому, що «у більш конкретизованих тлумаченнях професійний розвиток вчителя визначається як зростання його професійних досягнень в результаті накопичення практичного досвіду і систематичного перегляду власного викладання» [8, с. 98]. Тобто професійний розвиток педагога – це активне якісне перетворення вчителем свого внутрішнього світу, яка веде до

принципово нового способу професійної життєдіяльності. Професійний розвиток педагога трактується як зростання, становлення, інтеграція і реалізація його особистісних якостей у професійній праці, що приводить до творчої реалізації в професії. Професійний розвиток учителя у найбільш загальному контексті спрямований на досягнення професіоналізму. Як наголошує О. Дубасенюк, «професіоналізм у педагогічній діяльності проявляється в умінні розв'язувати практичні педагогічні завдання, спираючись на педагогічну теорію» [3, с. 44].

У статті Л. Мартинець [7] акцентовано увагу на тому, що існує значний позитивний вплив професійного розвитку на діяльність учителів і успішність учнів. Науковець переконана у тому, що для формування здатності вчителя набувати якості, знання і навички, необхідні для успішної діяльності в новому оточенні, кожна країна має розробити власну стратегію з трьома головними напрямками: 1) забезпечення відповідного соціального статусу вчителя і матеріальної захищеності; 2) удосконалення базової освіти вчителя; 3) підтримка постійного навчання вчителя до завершення його професійної кар'єри.

Дослідниця підкреслює, що «професійний розвиток учителів є довготривалим процесом, пов'язаним із удосконаленням їх професійної діяльності та забезпеченням успішності учнів» [7, с. 110].

Таким чином, у процесі дослідження ми повністю поділяємо позицію науковців у тому, що професійний розвиток вчителів, передбачає багатовимірний динамічний зв'язок між етапами біографічного й ситуативного досвіду, факторами середовища, кар'єрою, життям та освітою упродовж життя.

Зупинимося на аналізі зарубіжних концепцій професійного розвитку учителя. Так, в одному з перших міжнародних досліджень з проблеми професійного розвитку, що було організоване за підтримки Інституту Планування Освіти ЮНЕСКО, здійснено аналіз та систематизацію професійного розвитку вчителів у світовому педагогічному просторі. У підсумку було виокремлено такі концептуальні положення:

- вчителі мають виступати суб'єктами активного навчання;
- професійний розвиток є довготерміновим процесом, тому що вчитель повинен постійно навчатися;
- найбільш ефективна форма професійного розвитку пов'язана з щоденною діяльністю вчителя в школі на робочому місці («on-the job learning» activities), зокрема, навчання в групах, активне дослідження, портфоліо;
- професійний розвиток вчителів є процесом формування культури, а не лише озброєнням учителів новими вміннями реалізації навчальних програм;
- головна роль професійного розвитку полягає в тому, щоб допомогти вчителям у створенні й реалізації нових педагогічних теорій і практик, а також у піднятті їх компетентності щодо педагогічної діяльності;
- професійний розвиток вчителів здійснюється в процесі співробітництва між учителями, адміністрацією, батьками, іншими членами громади;
- професійний розвиток проходить у різних формах, що потребує оптимального вибору і поєднання різних методів, технологій, які найкраще працюють у конкретній ситуації і в конкретному місці.

Професійний розвиток вчителя визначається А. Глеттхорном (A. Glatthorn) як «зростання його професійних досягнень в результаті накопичення практичного досвіду і систематичного перегляду власного викладання» [11, с. 41]. За авторською концепцією професійний розвиток учителів є ширшим поняттям, аніж кар'єрний розвиток. Тобто, професійний розвиток охоплює формальний досвід, який отримується вчителем шляхом наставництва, відвідування професійних семінарів, а також неформальний досвід (читання професійної літератури, перегляд педагогічних передач). У дослідженні А. Харгрівса (A. Hargreaves) наголошено на тому, що професійний розвиток охоплює «моральні цілі у викладанні, політичну обізнаність, гостроту і досвідченість вчителів, відданість і відповідальність за свою працю» [12, с. 126].

Таким чином, ми зробили узагальнення стосовно того, що у баченні іноземних науковців професійний розвиток учителя охоплює весь природний навчальний досвід, а також ті усвідомлені й сплановані дії, які принесуть пряму, або опосередковану користь учителю та позначатимуться на піднятті якості педагогічної діяльності. Можемо констатувати, що під час свого професійного розвитку педагог має можливість самостійно оновлювати та суттєво розширювати власні професійні та особистісні знання, вміння та навички.

Висновки... Отже, у процесі дослідження було встановлено, що розвиток базується на соціалізації та охоплює онтогенез особистості, тоді як професійний розвиток це процес вирішення

професійно важливих завдань – пізнавальних, комунікативних, моральних, під час якого фахівець опановує необхідний комплекс пов'язаних із його професією ділових і моральних якостей. В останнє десятиріччя професійний розвиток особистості став розглядатися науковцями як довготерміновий процес систематичного надання можливостей та досвіду зростання і розвитку особистості через професію. У найбільш загальному контексті професійний розвиток майбутніх педагогів це цілеспрямований процес, який передбачає незворотні зміни особистості в контексті її основних мотиваційних потреб, когнітивних, емоційно-вольових компонентів що стосуються до майбутньої професії. Професійний розвиток студентів у ВНЗ спрямований на цілеспрямоване оволодіння особистістю різноманітними професійними ролями, він має на меті вдосконалення професійної мотивації, формування професійних знань, умінь та навичок.

Подальша наша увага буде зосереджена на аналізі професійного розвитку майбутніх учителів фізичної культури у контексті формування у них високого рівня культури здоров'я та компетентності у використанні здоров'язберігаючих технологій.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь. – 1997. – 376 с. / Noncharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk (*Ukrainian Pedagogical Dictionary*), K., 1997, 376 p. [in Ukrainian].

2. Довга Т. Я. Самоменеджмент і егомаркетинг як предиктори професійно-педагогічної успішності / Т. Я. Довга // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – Вип. LXXII. – Т. 2. – Херсон : Херсонський державний університет, 2016. – С. 76–80. / Dovha T. Ya. Samomenedzhment i ehomarketynh yak predyktory profesiino-pedahohichnoi uspishnosti (*Selfmanagement and ehomarketynh as predictors of vocational and educational success*), Pedahohichni nauky, Kherson, Vol. LXXII, Part 2. pp. 76–80. [in Ukrainian].

3. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : [моногр.] / О. А. Дубасенюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонова. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 193 с. / Dubaseniuk O. A. Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi diialnosti (*Training future teachers to pedagogical activity*), Zhytomyr, 2003, 193 p. [in Ukrainian].

4. Левтерова Д. Предиктори на суб'єктивних успіх в кар'єрному розвитку / Д. Левтерова // Психолого-педагогічні проблеми на розвитку на личностю на професіоналіста в умовах на університетського образования: сборник с научни доклади / Първа книга. – Том Първи. – Габрово : Изд-во «ЕКС-ПРЕС», 2014. – С. 50–54. / Levterova E. Provisnyky subiektivnoho uspihku v rozvytku kariery (*Harbingers subjective career success*) Psykholoho-pedahohichni problemy rozvytku osobystosti profesionala v umovakh universytetskoj osvity, Part 1, Nabrovo, 2014, pp. 50–54. [in Bulgaria].

5. Маковецька Н. В. Впровадження інтенсивних технологій як умова професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів у сфері освітньо-оздоровлювальної діяльності / Н. В. Маковецька // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – Випуск LXXII. – Том 2. – Херсон : Херсонський державний університет, 2016. – С. 101–105. / Makovetska N. V. Vprovadzhennia intensyvykh tekhnolohii yak umova profesiinoho rozvytku fakhivtsiv doshkilnykh navchalnykh zakladiv u sferi osvitno-ozdorovlyvalnoi diialnosti (*Introduction of intense technology as a condition for professional development experts preschool education in educational activities and ozdorovlyvalnoyi*), Pedahohichni nauky, Kherson, Vol. LXXII, Part 2. pp. 101–105. [in Ukrainian].

6. Маркова А. К. Психология труда учителя / А. К. Маркова. – М. : Просвещение, 1993. – 192 с. / Markova A. K. Psihologiya truda uchytelya (*Psychology of teacher's work*), Moscow, 1993, 192 p. [in Russian].

7. Мартинець Л. А. Професійний розвиток учителя: сутність і зміст / Л. А. Мартинець // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – Вип. LXXII. – Т. 2. – Херсон : Херсонський державний університет, 2016. – С. 106–110. / Martynets L. A. Profesiinyi rozvytok uchytelia: sutnist i zmist (*Professional development of teachers: the nature and content*), Pedahohichni nauky, Kherson, Vol. LXXII, Part 2, pp. 106–110. [in Ukrainian].

8. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку вчителів: рух до концептуальної карти / Людмила Пуховська // Порівняльна професійна педагогіка : голов. ред. Н. М. Бідюк. – К. ; Хмельницький : ХНУ, 2011. – Вип. 1. – С. 97–106. / Pukhovska L. Teoretychni zasady profesiinoho rozvytku vchyteliv: ruh do kontseptualnoi karty (*Theoretical foundations of teachers' professional development: movement to a conceptual map*), Porivnialna profesiina pedahohika, K., Khmelnytskyi, 2011, Vol. 1. pp. 97–106. [in Ukrainian].

9. Слободчиков В. И. Основы психологической антропологии. Психология человека: Введение в психологию субъективности. Учебное пособие для вузов / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – М. : Школа-Пресс, 1995. – 384 с. / Slobodchikov V. I. Osnovy psihologicheskoy antropologii. Psihologiya cheloveka: Vvedenie v psihologiyu subiektivnosti (*Fundamentals of psychological anthropology. Human psychology: Introduction to the psychology of subjectivity*), Moscow, 1995, 384 p. [in Russian].

10. Fullan M. The New Meaning of Educational Change / M. Fullan. – Fourth Edition – New York : Teacher College, Columbia University, 2007. – 338 p. [in English].

11. Glatthorn A. Teacher development : international Encyclopedia of Teaching and Teacher Education / A. Glatthorn ; ed. by L. Anderson. – London : Pergamon Press, 1995. – 198 p. [in English].

12. Hargreaves A. Development and desire: a post-modern perspective : professional Development in Education: New Paradigms and Practices / A. Hargreaves ; eds. by T. Guskey and M. Huberman. – New York : Teachers Colleges Press, 1995. – 452 p. [in English].

Дата надходження статті: «14» березня 2017 р.

Стаття прийнята до друку: «13» квітня 2017 р.

Рецензенти:

Гасюк І. – доктор наук з державного управління, професор
Зданевич Л. – доктор педагогічних наук, професор

Мосейчук Юрій – завідувач кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, e-mail: yr-mosey@ukr.net

Moseichuk Yurii – head of the department of physical training and fundamental of health of Yurii Fedkovich Chernivtsi National University, candidate of pedagogical sciences, associate professor, e-mail: yr-mosey@ukr.net

Цитуйте цю статтю як:

Мосейчук Ю. Психолого-педагогічні засади професійного та особистісного розвитку студентів в процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах / Юрій Мосейчук // Педагогічний дискурс. – 2017. – Вип. 22. – С. 118–123.

Cite this article as:

Moseichuk Yu. Psycho-Pedagogical Foundations of Professional and Personal Development of Students in the Process of Professional Training in Higher Educational Institutions, *Pedagogical Discourse*, 2017, Issue 22, pp. 118–123.

УДК 378.14:004

ВЯЧЕСЛАВ ОСАДЧИЙ,

доктор педагогічних наук, професор

(Україна, Мелітополь, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

VIACHESLAV OSADCHYI,

doctor of pedagogical sciences, professor

(Ukraine, Melitopol, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi)

orcid.org/0000-0001-5659-4774

КАТЕРИНА ОСАДЧА,

кандидат педагогічних наук

(Україна, Мелітополь, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

KATERYNA OSADCHA,

candidate of pedagogical sciences

(Ukraine, Melitopol, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi)

orcid.org/0000-0003-0653-6423

Можливості засобів дистанційного навчання у процесі вивчення технічних дисциплін

Possibilities of Distance Learning Tools in Teaching and Learning Technical Subjects

Специфіка викладання технічних дисциплін вимагає від дистанційних технологій певних засобів для напрацювання у студентів технічних навичок з моделювання, програмування, інжинірингу, конструювання та проектування. У статті проаналізовано можливості сучасних інформаційних технологій для організації дистанційного вивчення технічних дисциплін, а саме: платформи дистанційного навчання, у тому числі для масових відкритих онлайн-курсів, програми для створення SCORM-пакетів та 3D-об'єктів для візуалізацій та симуляцій. Здійснений аналіз плагінів що допомагають управляти завданнями з програмування. Визначені функціональні можливості розроблених програмних тренажерів та наведені найпоширеніші програми для створення електронних курсів. На основі проаналізованих програмних засобів для дистанційного навчання і власного досвіду створення й управління дистанційними курсами, авторами була визначена платформа, яка має достатньо можливостей для викладання технічних дисциплін.

Ключові слова: *дистанційні технології навчання, масові відкриті онлайн-курси, SCORM, 3D-об'єкти, віртуалізації, симуляції*

The specifics of teaching technical subjects demands certain tools for development of students technical skills in modeling, programming, engineering, construction and design from distance